

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושינתם שיהיו דברי תורה | **מחודדים** | בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה
גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע
יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0799-379-634

נא להתפלל לרפואת פינחס בן פייגא מרים

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט
ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל
נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת צו - ט"ו אדר ב' תשע"ו

דף ט"ו ע"א

ורצע אדוניו את אזנו במרצע' דכתיב במכרוהו בית דין הוא קרא יתירא, ולדרשה הוא דכתיב, און לגזירה שוה לאון דכתיב במצורע דהיינו און ימין, ו' דאזנו לת"ק ולא און דמוכר עצמו, לרבי אליעזר ילפינן מוכר עצמו ממוכר ב"ד מגזירה שוה שכיר שכיר, ואזנו למעט ולא און דאמה עבריה.

ואם אמר יאמר העבד' עבד היינו עד שיאמר כן כשהוא עדיין עבד לפני שכלו שש שנים, ה' דהעבד לת"ק למעט אמה דאינה נרצעת, ורבי אליעזר דאמה נתמעטה מאזנו אינו דורש ה' דדרך התורה לכתוב כך.

'הענק תענק לו' דכתיב במכרוהו ב"ד לת"ק היינו לו ולא למוכר עצמו, ולרבי אליעזר ילפינן מוכר עצמו ממכרוהו ב"ד, ולו למעט דאין האדון חייב ליתן הענקתו לבעל חובו אע"פ דקי"ל כרבי נתן דמי שחייב לחבירו וחבירו חייב לחבירו דמוציאין מזה ונותנין לזה, ולת"ק לא קי"ל כרבי נתן וא"צ קרא למעט כן לענין הענקה.

'אם אדוניו יתן לו אשה' דכתיב במכרוהו ב"ד, לת"ק לו ולא למוכר עצמו, לרבי אליעזר יליף מוכר עצמו ממכרוהו ב"ד ולא היינו גם בעל כרחו, ות"ק יליף בע"כ ממה שכתוב 'כי משנה שכר שכיר' דעובד ביום ובלילה, אע"פ דכתיב 'כי טוב לו עמך' וע"כ דרבו מוסר לו שפחה כנענית בעל כרחו.

עבד עברי יוצא ביובל' מוכר עצמו דכתיב 'ועבדו לעולם', ואפילו מכרוהו ב"ד דגנג אין קונסין אותו דכתיב 'ושב אל משפחתו', ואפילו נרצע אין קונסין אותו על שאמר לא אצא ועבר על 'כי עבדי הם' דכתיב 'ואיש אל משפחתו תשובו' והפסוק מיירי בנרצע דאינו נוהג אלא באיש.

כתיב 'ועבדו לעולם' דהיינו יוכל וכתוב גם 'ואיש אל משפחתו תשובו', דס"ד דלעולם היינו לעולם ממש, ואי כתוב רק ואיש אל משפחתו תשובו ס"ד היינו רק אם עדיין לא עבד שש משנרצע אבל עבד שש משנרצע יוצא בשש גם לפני יוכל לכן כתוב ועבדו לעולם.

דף ט"ו ע"ב

ישראל הנמכר לישראל לרבי אינו יוצא בגאולת קרובים דבגאולת קרובים הנמכר לעכו"ם נאמר 'גאלנו' ודרשינן גאלנו לזה ולא לאחר (ועי' לקמן דף כ"א).

בנמכר לעכו"ם נאמר 'ואם לא יגאל באלה' - לרבי באלה

סיכומי התוספות

א. ונחלקו בתוס' אם הלכה כר"ז ולרבינו נתנאל בבע"ח לכו"ע קי"ל כר"ג ונחלקו ת"ק ור"א בשכירות דעלמא.
ב. בגאולת קרובים.

דבר המערכת

הדור קבלה בימי אחשורוש

על הפסוק 'יתיצבו בתחתית ההר' דרשו חז"ל שכפה עליהם הר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה מוטב וכו', הדור קבלה בימי אחשורוש. פרש"י: מאהבת הנס שנעשה להם, הנס לא היה רק הצלת בני, אלא היה התגלות אהבתו יתברך אלינו. אינו דומה חג הפורים לשאר החגים - פסח שבועות סוכות, שגם בהם נתגלה אהבתו אלינו, שם היה גילוי אהבתו בתחילת בחירתו בעמו אבל גילוי אהבתו בפורים היה כאחר אלף שנים מאז, ובנ"י בסוף גלות בבל לא היו באותו מדרגה שהיו כפי התכנית בראשית בחירתם, והתגלות האהבה התחילה עם הריגת ושתי בשעת הסעודה בשעה שחטאו, ודווקא אז נתגלתה רוב אהבתו אלינו.

קבלת התורה בהר סיני שהיתה בדרך כפיה נתבאר במדרש תנחומא (פרשת נח אות ג') שתורה שבכתב קיבלו מרצון ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אבל תורה שבע"פ לא קיבלו מרצון מפני שעזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו, שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך וכו' ואין אהבה זו אלא לשון תלמוד, כדכתיב אחריו והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצוך היום על לבבך, ואיזה זה תלמוד שהוא על הלב, הוי אומר ושינתם לבניך זו תלמוד שצריך שנון. עכ"ל. וע"ז ארז"ל דהדור קבלה בימי אחשורוש, שקיבלו התורה מתוך אהבה ולכן חזרו וקיבלו לתלמוד ולהשימו על הלב דהיינו תלמוד שצריך שינון, קבלת התורה דפורים הוא לחדד הלימוד.

ומבואר מדברי התנחומא שאין אדם לומד ועמל ומשגן תורה שבע"פ אלא מתוך אהבה, ומתוך אהבת ה' מגיעים לתורה שבע"פ, ולכאורה דברי התנחומא הם שלא כדברי הספרי המובא ברש"י על הפסוקים הנ"ל (וכ"ה ברמב"ם ספה"מ מ"ע מ"ג) 'כיצד אהבת ה' ע"י והיו הדברים האלה, שמתוך שמתבונן בדברי תורה ומשימים על לבו מתוך כך נכנס אהבת ה' בלבו, והיוצא מדברי הספרי שמתוך עמילות בתושבע"פ באים לידי אהבת ה'.

וי"ל שע"י הכרת הנס דהוא גילוי אהבתו אלינו מתעוררת בלבבות בני התעוררות ותשוקה לאהבת ה' ע"ד כמים פנים אל פנים, ולכן קיימו וקיבלו קבלת עמילות תורה שבע"פ, שע"י יגיעו לאהבתו.

ובחידושי הרי"ם אמר דבכל חודש אדר נתעורר למעלה תשוקה לישראל, וזהו לשון חודש אדר ע"פ המדרש ריש פרשת תרומה משל למלך שאמר לחתנו טובה זו עשה לי בכל מקום שאתם הולכים קיטון אחד עשה לי 'ואדור' אצליכם, ובכן צריך איש ישראל להתעורר בלבו תשוקה בוערת להתנדב כל עצמו וחיותו והונו להשי"ת עכ"ל. החודש לא נקרא חודש דר אלא חודש אדר על שם התשוקה שהקב"ה אוהב אותנו ורוצה לדור ביננו ומבקש מאתנו 'טובה זו עשה לי ואדור אצליכם', האהבה צריכה להיות כמים פנים אל פנים, שגם אצלנו תתעורר תשוקה בוערת אליו יתברך שישכון בקרבינו, והיא היא פתיחת הלב בימי הפורים להתעורר לאהבתו יתברך ע"י עמילות בתורה שבע"פ.

פתח לבי בתורתך

הוא נגאל ואין נגאל בשש, לרבי יוסי הגלילי ור"ע באלה למעט גאולת אחרים וכיון דאין לנו מיעוט למעט דאינו יוצא בשש ילפינן שכיר שכיר מנמכר לישראל דיוצא בשש.

'אם לא יגאל באלה' לרבי יוסי הגלילי באלה לשחרור ובגאולת שאר כל אדם לשעבוד, דמסתבר גאולת אחרים לשעבוד דאם לשחרור לא יפדוהו, לר"ע 'אלה' לשעבוד ובגאולת אחרים לשחרור, דאם גאולת קרובים לשחרור ימכור את עצמו כל יום, ולרבי דממעט מאלה גאולת שש אינו ממעט גאולת אחרים, ובין גאולת קרובים ובין גאולת אחרים הוא לשחרור.

'ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת היובל' אע"פ דכבר כתב דיעבוד עד שנת היובל דקרא אשמועינן דאפילו אם נמכר לעכו"ם שהוא תחת יד ישראל יעבוד עד היובל ולא יבא עליו בעקיפין.

ענק עבד עברי לעצמו ולא לבעל חובו, ענק אמה עבריה אם יש לה אב לאביה, אם אין לה אב לעצמה שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.

מציאת אמה עבריה לאביה ואין לרבה במציאתה אלא שכר כמה שבטלה ממלאכתה כשהגבתה.

מעניקין ליוצא בשש שנים דכתיב 'תשלחנו' וכי תשלחנו' ומריבוי דתשלחנו מרבינן שאר יציאות דיובל, במיתת האדון, אמה עבריה בסימנים.

'וכי תשלחנו חפשי מעמך', לת"ק יוצא בגרעון כסף אין מעניקין לו שאין שילוחו מעמך מדעתך, לר"מ מעניקין לו דהוא בכלל שילוחו מעמך דמקבל גרעונו ומשלחו.

בורח צריך להשלים שש שנים ואח"כ מעניקין לו, ואם ברח ופגע בו יובל למחרת אינו בכלל שילוחו מעמך.

יום שני פרשת שמיני - י"ח אדר ב' תשע"ו

דף י"ז ע"א

חלה כל שש אם עשה אפילו מעשה קל כמעשה מחט אינו חייב להשלים, אם לא חייב להשלים, חלה ד' שנים חייב להשלים.

'וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם הענק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך ה' אלוקיך תתן לו', לר"מ שוה ה' סלעים מכל מין הנ"ל, דיליף גזירה שוה ריקם ריקם מפדיון הבן דהיינו ה' סלעים, וכיון דכתב ריקם לפני הג' מינים צריך ה' סלעים מכל מין, סך הכל חמש עשרה סלעים דיכול להרבות ממין אחד ולמעט ממין אחר, ולא ילפינן ריקם ריקם מעולת ראייה דהיינו ב' סלעים כיון דכתיב אשר ברכך דורשין לרבות ולא למעט, לרבי יהודה סך הכל שלשים דיליף גזירה שוה נתינה נתינה מל' של עבד ולא ילפינן נתינה מערכין דהיינו חמשים דתפשתה מרובה לא תפשתה ועוד דעדיף ללמוד עבד מעבד, לרבי שמעון סך הכל חמשים דיליף גזירה שוה מך דכתיב בעבד ממך דכתיב בערכין.

'אשר ברכך ה' אלוקיך' לרבות כל דבר, והא דכתיב גורן ויקב, לר"מ ללמוד הגזירה שוה דריקם ריקם על כל אחד מהג' מינים ללמד דבעינן סך הכל חמש עשרה, ולרבי יהודה ור"ש שלא למדו גזירה שוה על כל מין לומר דמה צאן גורן ויקב בכלל ברכה דפרין ורבינן, לר"ש יצאו כספים אבל פרדות הן בכלל ברכה שגופן נתרבים, לרבי שמעון בן אלעזר יצאו פרדות אבל כספים הן בכלל ברכה דנתרבינן בעיסקא.

דף י"ז ע"ב

'הענק תעניק' לת"ק בין נתברך הבית בגללו בין לא נתברך בגללו, ומה שכתוב אשר ברכך ה"א היינו אם נתברך הבית בשבילו הרבה תוסיף על הענקו, לרבי אלעזר בן עזריה כיון דכתיב 'אשר ברכך ה"א' אין מעניקין לו אלא אם נתברך הבית בגללו, ומה שכתוב הענק תעניק משום דדיברה תורה כלשון בני אדם.

עבד עברי עובד את הבן דכתיב 'שש שנים יעבוד' ואינו עובד את הבת ושאר יורש דכתיב 'ועבדך' ומסתברא

יום ראשון פרשת שמיני - י"ז אדר ב' תשע"ו

דף ט"ז ע"א

עבד עבדי נקנה בשטר, דכתיב באמה עבריה 'אם אחרת יקח לו' הקישה הכתוב לאחרת (אשתו) מה אחרת נקנית בשטר אף אמה, והיינו למ"ד שטר אמה העבריה אדון כותב בתך קנויה לי כדרך שטר קידושין, ולמ"ד אב כותבו על כרחך לא יליף לה משטר קידושין, אלא יליף ליה ממה שכתוב 'לא תצא כצאת העבדים' אבל נקנית כקנין עבדים כנענים ויותר מסתבר לומר דהיינו שטר דקונה גם בקניני אישות מלומר דהיינו חזקה, או לכן מהני הקישה דאחרת דהיינו שטר.

עבד כנעני נקנה בחזקה דכתיב 'והתנחלתם אותם לבניכם אחרים לרשת אחוזה' כאחוזה הנקנית בחזקה, אבל עבד עברי לא דאותם בחזקה ואין עבד עברי נקנה בחזקה.

עבד עברי יוצא בגרעון כסף שנאמר 'והפדה' שמגרעת מפדיונה ויוצאה.

עבד עברי קונה את עצמו בכסף, דכתיב 'מכסף מקנתו', ובשוה כסף דכתיב 'ישיב גאולתו' ישיב לרבות שוה כסף ככסף, ובשטר שחרור דלא גרע מעבד כנעני, ואם כתב שטר על דמיו היינו כסף, ואם אמר לפני עדים או לפני ב"ד צא לא מהני משום דעבד עברי גופו קנוי לרבו וצריך שחרור, ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול והוא עדיין עבד.

מיתת אביה של אמה עבריה, לר"ל מוציאה מרשות רבה דמה סימנים שאין מוציאין מרשות אב מוציאה מרשות אדון, מיתת שמוציאה מרשות אב שהרי מעשה ידיה לעצמה דאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו ק"ן שמוציאה מרשות רבה, למסקנת הש"ס לא קי"ל כר"ל דאיכא למיפרך מה לסימנים שכן נשתנה גופה.

דף ט"ז ע"ב

בן תשע שנים שהביא שתי שערות אינו סימן גדלות, מבן תשע והגיע לי"ב ולא נשרו לרבי יוסי בר יהודה הוה סימן וחכמים חולקין, מבן י"ג שנים אפילו נשרו אח"כ הוה סימן.

סיכומי התוספות

ג. הפקר מוציאו, אבל אם יאמר לו הרי אתה בן חורין לא מהני.
ד. מלמד שחלה חצי זמן יש שהיו רוצים לומר דאינו חייב להשלים כעבד שחלה ג' שנים, תוס' חולק ואינו נוטל אלא מה שהרויח דשאני עבד דגופו קנוי ואין יכול לעשות מלאכה יותר מיכולתו, או משום דכתיב כי משנה שכר שכיר וכי עבד ג' היינו שני שכיר, אבל מלמד נוטל כפי מה שהרויח.

לרבות את הבן ולהוציא שאר יורשים שבנו הוא תחתיו ליעדה ואם קנה שדה אחוזה שהקדיש אביו אינו יוצאה ממנו ביוכל להתחלק לכהנים.

נרצע אינו עובד לא את הבן ולא את הבת דכתיב 'ועבדו' ולא את הבן והבת, אמה עבריה אינה עובדת הבן והבת דכתיב בהענקת נרצע 'ואף לאמתך תעשה כן' ולא כתיב ואף לאמתך כן יליפינן דמה נרצע אינו עובד את הבן אף אמה עבריה, והקשה הכתוב לנרצע גם להענקה, אבל לא נתכוון קרא דאף לאמתך נרצע דכתיב 'ואם אמר יאמר העבד' ולא אמה עבריה, נמכר לעכו"ם אינו עובד הבן והבת דכתיב 'וחישב עם קונהו' ולא עם יורשי קונהו.

עכו"ם יורש אביו מן התורה, לרבא מדאיצטרך התורה למעוטי דעבד עברי הנמכר לעכו"ם אינו עובד לבנו שמעינן דבעלמא כן יורשו, לרבי יוחנן דכתיב 'כי לבני לוט נתתי את ער ירושה', גר אינו יורש אביו מדאורייתא דכקטן שגולד דמי, ומדרבנן יורשו שלא יחזור לסורו, עובד כוכבים את הגר לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, גר את הגר אם הורתו של הבן שלא בקדושה ולידתו בקדושה יורשו מדרבנן דמיחלף בישראל גמור.

גר ועכו"ם שירשו את אביהם עכו"ם, גר יכול לומר טול אתה ע"ז ואני אטול מעות טול אתה יין נסך ואני פירות כיון דגר אינו יורש אביו דבר תורה לא הוה חליפי ע"ז, אבל אחר שהגיע לידו או נשתתפו אסור.

לוה מעות מן הגר שנתגייירו בניו עמו ומת לא יחזיר לבניו, ואם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו ואין מחזיקין לו טובה, ואם הורתו של הבן שלא בקדושה ולידתו בקדושה רוח חכמים נוחה הימנו.¹

יום שלישי פרשת שמיני - י"ט אדר ב' תשע"ו

דף י"ח ע"א

יש בעברי שאין בעבריה שהעברי יוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון מה שאין בעבריה שאם יעדה רבה אינה יוצאה אלא בגט.

ונמכר בגניבתו, ולא בכפילו, ובזממו, וכיון שנמכר פעם אחת שוב אי אתה רשאי למוכרו, לרבא היינו בגניבה אחת דאינו שוה כל גניבתו, אבל בשתי גניבות אפילו לא עמד בדין עד שגנב שתייהם ואינו שוה אלא דמי האחת נמכר וחוזר ונמכר, לאביי שתי גניבות ועמד בדין אחד על שתייהן אינו חוזר ונמכר אבל אם עמד שתי פעמים בדין בין שגנב משני בני אדם בין שגנב מאחד ונמכר ויצא לחפשי וחזר וגנב ממנו חוזר ונמכר, ולתנא קמא דברייתא גם בגניבה אחת של אלף והוא שוה חמש מאות נמכר וחוזר ונמכר, אבל גניבו חמש מאות והוא שוה אלף אינו נמכר כלל, לרבי אליעזר כשם דאין נמכר כשהוא שוה אלף והגניבה שוה חמש מאות דנמכר כולו ולא חציו הכא נמי כשהגניבה שוה אלף והוא שוה חמש מאות דאינו חוזר ונמכר דנמכר בגניבתו ולא בחצי גניבתו.

מפדין אמה עבריה בעל כרחה, לרבא בעל כרחה דאדון דאפילו אם אין ממון לפדותה כותבין לו שטר על דמיה

ותתנם לו כשתשיג ידה, אבל בעבד עברי אין כופין האדון לכך כל זמן שאינו נותן לו דמי הפדיון, לאביי גם באמה עבריה אין כופין האדון לכך אלא כופין האב לפדותה משום פגם משפחה, ואין לחוש שיחזור וימכרנה להסובר דאינה נמכרת ונשנית אבל בעבד עברי אין כופין בני המשפחה משום פגם משפחה משום דיחזור וימכור את עצמו.

דף י"ח ע"ב

לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה' לר"ע יש אם למקרא וקרינן בביגדו דכיון שיעדה האדון ופירש טליתו עליה, וגירשה שוב אין האב יכול למוכרה לשפחות, וכן אם קיבל בה האב קידושין ונתגרשה אינו יכול למוכרה, לא יעדה וחזרה אצל אביה והיא עדיין קטנה יכול למוכרה, לרבי אליעזר יש אם למסורת וכתוב בבגדו דכיון שבגד בה ומכרה שוב אינו יכול למוכרה, אבל יכול למוכרה לשפחות אחר אישות, לרבי שמעון יש אם למקרא ולמסורת ואינו מוכרה לא לשפחות אחר אישות ולא לשפחות אחר שפחות, לרבי יוסי בר יהודה גם אם אינו מוכרה אחר אישות היינו רק אם קיבל בה אביה קידושין אבל יעדה האדון חוזר האב ומוכרה לשפחות, כיון דהאב לא קידשה דסובר דמעות הראשונות לאו לשם קידושין ניתנו ומייעד לה בעבדות שיש לו עליה.

איבעיא אם יעוד אירוסין עושה ואין האדון יורשה ואם הוא כהן אינו מטמאה לה.

יעדה האדון ומת דהיא אלמנה דלפי רבי יוסי בר יהודה יכול האב למוכרה, יכול גם למוכרה לכהן גדול, גם למ"ד דאין מוכרה לקרובים משום דבעינן שיהא אפשר ליעדה היינו דווקא חייבי כריתות דלא תפסי בה קידושין אבל אלמנה לכהן גדול שהוא חייבי לאוין תפסי בה קידושין.¹

יום רביעי פרשת שמיני - כ' אדר ב' תשע"ו

דף י"ט ע"א

אין האדון מייעד האמה העבריה לבנו הקטן משום דאין יעוד אלא מדעת, או משום דבעינן בנו דומיא דידיה ומה הוא גדול אף בנו גדול.

'איש אשר ינאף את אשת איש', איש פרט לקטן, אשת איש פרט לאשת קטן, ובעינן קרא למעוטי אשת קטן באופן שיש לו בה אישות ואף על פי כן אין הבא עליה חייב משום אשת איש, וכגון יבם בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו דקנאה.

'אשר לא יעדה' כשימייעד אותה צריך להודיעה שתקבל עליה, לאביי בריה דרבי אבהו היינו לפי רבי יוסי ברבי יהודה דמעות הראשונות שקיבל האב לאו לקידושין ניתנו והיעוד נעשה בחיוב עבדות שיש לו עליה ואם אינו מודיעה אין כאן קידושין, לרב נחמן בר יצחק גם אם מעות הראשונות לקידושין ניתנו צריכים דעתה דכתיב 'יעדה' לשון דעה.

'יעדה והפדה' לרבי יוסי בר יהודה אם בא ליעדה בסוף

סיכומי התוספות

ה. לר"ת דווקא מלוה שעשה לו טובה שלא יהא משיב רעה תחת טובה ולאפקדון, לר"י אין חילוק בין מלוה לפקדון אלא הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה אין רוח חכמים נוחה הימנו אם נותנו לבנו שלא יאמרו ישראל גמור הוא ואם יבם אשת אחיו יאמרו שאינה זקוקה עוד ליבום, הורתו ולידתו שלא בקדושה רוח חכמים נוחה הימנו.

ו. שהרי חייב בשאר כסות ועונה.

ז. ומזה הוכיח הש"ס דיעוד אירוסין עושה דאילו נשואין עושה הרי יצא מרשות אביה ואינו יכול למוכרה, אבל לרב נחמן בר יצחק דגם לרבי יוסי בר יהודה מעות הראשונות לקידושין ניתנו על כרחן היינו רק לר"א דמוכרה לאישות אחר שפחות ואין להוכיח מכאן דיעוד אירוסין עושה.

שש צריך שיהא שהות ביום שאם תצא בגרעון כסף יש עדיין עליה כדי לעשות עמו שוה פרוטה כפי חשבון גרעונה, לסתימת הש"ס משום דסובר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו, לרב נחמן בר יצחק אפילו אם לקידושין ניתנו אמרה תורה דאין יעדה אלא כשיש עליה גרעון שוה פרוטה.

אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין, שהרי למ"ד מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו ולא קיבל אביה קידושיה ואף על פי כן מקדשה בשוה פרוטה שיש לו עליה, דכשמכרה ידע שהאדון יכול ליעדה לאחר זמן מדעתה והוה כאומר לה קבלי קידושין.

המקדש במלוה שיש לו עליה משכון מקודשת כשם דמיעד האמה בחוב עבודה שיש לו עליה והיא עצמה משכון.

דף י"ט ע"ב

מצות יעוד לפי החכמים דמעות הראשונות לקידושין ניתנו, אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי, מאורסת לי, אפילו בסוף שש שנים סמוך לשקיעת החמה, ונוהג בה מנהג אישות ולא שפחות, דהוה כהאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו לאחר ל' יום ובא אחר וקידשה בתוך ל' דמקודשת לראשון, וביעוד מהני אע"פ שלא אמר האדון מעכשיו בשעת נתינת מעות הראשונות.

המוכר בתו והלך וקידשה לאחר, לרבי יוסי בר יהודה מקודשת לשני משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום ובא אחר וקידשה תוך ל' דמקודשת לשני ולא אומרים דהקידושין חל למפרע כיון דלא אמר מעכשיו.

המוכר בתו ופסק על מנת שלא ליעד, לחכמים אם רצה ליעד מיעד דהתנאי בטל מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה, לר"מ התנאי קיים אע"פ דסובר דהמתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבממון דניתן למחילה התנאי בטל דשאני הכא דכתיב 'וכי ימכור איש את בתו לאמה' דיכול למוכרה רק להיות אמה, בלי יעוד.

מוכרה לפסולים, לחכמים דכתיב 'לאמה' אע"פ דאינה נמכרת להם אלא לשפחות בלבד, ודווקא לחייבי לאוין דקידושין תופסין בהן ושייך כאן יעוד אבל לא לקרובים, ויש תנא דגם לחכמים מוכרה לאביו אם יש לו בן שיכול לקיים בה יעוד, לרבי אליעזר מוכרה לחייבי לאוין דכתיב 'אם רעה בעיני אדוניה' דרעה בנישואיה שאסורה לו, ומלאמה ילפינן שמוכרה לקרובים.

יום חמישי פרשת שמיני - כ"א אדר ב' תשע"ז

דף כ' ע"א

אם בגפו יבא בגפו יצא, לת"ק היינו בגופו נכנס ובגופו יצא שאינו יוצא בראשי אברים כעבד, ואע"פ דכבר כתוב 'לא תצא כצאת העבדים', ס"ד דאמה עבריה יוצא בראשי אברים כעבד כנעני אך אינו יוצא כמותם דשם אין האדון צריך לשלם אבל באמה עבריה צריך לשלם דמי עיניה, לרבי אליעזר בן יעקב אם בא בגופו יחידי שאין לו אשה ובנים יצא יחידי ואין רבו מוסר לו שפחה כנענית, ואם יש לו אשתו ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית.

כי טוב לו עמך עמך במאכל ובמשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכים והוא על גבי תבן, דכל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו.

קשה איסור קל דהעושה סחורה בפירות שביעית דלסוף

מוכר מטלטליו, לא שם לבו לפורענות הבא עליו לבסוף מוכר שדותיו, לא בא לידו הרהור תשובה מוכר ביתו, בתו, לוח ברבית, מוכר את עצמו לגר תושב או לחטוב עצים ושאר צרכי ע"ז, ואע"פ שנעשה כומר לע"ז אמר רחמנא גאולה תהיה לו.

נמכר במנה והשביח ועמד על מאתים אין מחשבין לו דמי הפדיון אלא לפי מנה דשעת המכירה דכתיב 'אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאולתו מכסף מקנתו' ממאי דכתיב רבות בשנים ולא רבות שנים ילפינן דאם נתרבה דמיו בתוך שנים הללו חשוב כשעת קנייה להקל, נמכר במאתים והכסיף ועמד על מנה אין מחשבין אלא לפי מנה, דכתיב 'ואם מעט נשאר בשנים וכו' וחשב לו כפי שניו' דאם נתמעט דמיו בתוך השנים מחשבין כפי דמיו של עכשיו ולא לפי כסף מקנתו.

כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר.

דף כ' ע"ב

מוכר שדה אחוזה אינו יכול לגאולה עד שתי שנים דכתיב 'במספר שני תבואות ימכר לך' דאין מכירה פחות משתי שנים, אח"כ גואל בגרעון כסף לפי דמי קנייתה ואינו לוח וגואל דכתיב 'והשיגה ידו', ואינו גואל לחצאין דכתיב 'ומצא כדי גאולתו', דאם נתן חצי דמיו לא נגאל חצי שניו והמעות פקדון ביד הלוקח, ואם לא גאלו חוזרת לבעליה ביובל.

עבד עברי הנמכר לעכו"ם שנתן חצי גרעונו, איבעיא לרב הונא בר חיננא ואביי אם ילפינן גזירה שוה ממוכר שדה אחוזה דאינו נגאל לחצאין, או דנגאל לחצאין לקולא כגון שקנאו במאתיים והוזל ועמד על מנה ונתן לו חמשים והוקר ועמד על מאתיים דלא נתייקר לבעלים אלא חציו ונתן לו מאה ויוצא, אבל לחומרא אינו נגאל לחצאין כגון שקנאו במאתיים ונתן לו מאה והוזל ושוה מאה כיון דהמאה שנתן הוא פקדון ביד העכו"ם נתן לו המאה שהופקד בידו ויוצא ולא אמרינן דנגאל לחצאין וצריך ליתן עוד חמשים, לרב ששת כשם שדורשין נמכר כולו ולא חציו כך דורשין נגאל כולו ולא חציו בין לקולא ובין לחומרא.

מקדיש שדה אחוזה יכול לגאולה מיד, ולוח וגואל לחצאין דכתיב 'אם גאל יגאל', ואם לא גאלה יוצאה לכהנים ביובל, ורבי שמעון דרש טעמא דקרא דלפי שמצינו דיפה כח מוכר שדה אחוזה שלא תפקע מירושיו ביובל, לפיכך לא יפה כחו ללוות וליגאול לחצאין, אבל מקדיש שלא חש התורה שיפסיד ביובל, יפה הכתוב כחו מתחלה ללוות ולגאול לחצאין.

מוכר בית בעיר חומה נגאל עד שנה, ואינו יוצא ביובל, ולר"ש דבמקדיש שדה אחוזה יפה כחו דלוח וגואל לחצאין משום דהורע כוחו בסוף דאינו יוצא ביובל הוא הדין כאן כיון דאינו יוצא ביובל דלוח וגואל לחצאין, ולחכמים דאינם דורשים טעמא דקרא דווקא מקדיש דגלי קרא דלוח וגואל לחצאין, אבל כאן אינו לוח לגואל לחצאין דילפינן משדה אחוזה.

יום שישי פרשת שמיני - כ"ב אדר ב' תשע"ז

דף כ"א ע"א

המקדיש שדה אחוזה בעינן קרא דלוח וגואל לחצאין, דאם לא כן ילפינן מק"ו ממוכר שדה אחוזה דאע"פ שחוזרת לבעלים ביובל אינו לוח ואינו גואל לחצאין, ק"ו

מקדיש דאינה חוזרת להבעלים ביוכל דאינו לוח ואינו גואל לחצאין, ואע"פ דמוכר שדה אחוזה גרע דאינו גואל מיד משא"כ מקדיש דיפה כחו דגואל מיד, מוכר בית יוכיח דיפה כחו ליגאל מיד ולרבנן אינו לוח ואינו גואל לחצאין, ואע"פ דמוכר בית נגאל רק בשנה ראשונה, ילפינן ק"ו מצד השוה דמוכר שדה ובית אחוזה ועבד עברי הנמכר לעכו"ם שנגאלין ואין לוח ואינו גואל לחצאין.

איבעיא, אם מוכר בית בעיר חומה נגאל בקרובים, אם ילפינן מגזירה שוה דגאולתו משדה אחוזה או דגאולתו כתיב רק לענין דאינו נגאל לחצאין.

גאולת קרובים בשדה אחוזה, לרבי יהושע הוא רשות דכתיב 'ואיש כי לא יהיה לו גואל' והרי כל יורש שדה אחוזה יש לו גואל אלא שיש לו ואינו רוצה ליגאל, לרבי אליעזר חובה דכתיב 'ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ'.

'בכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו' לרבות בתי חצרים דחובה על הקרובים לגאלה לשיטת רבי אליעזר.

'או דודו או בן דודו יגאלנו או שאר בשרו ממשפחתו יגאלנו או השיגה ידו ונגאל' כתיב גאולה ג' פעמים לרבות כל השלשה העומדות ליגאל על ידי קרובים שנגאלות כסדר הקרובים הכתובים בקרא.

עבד עברי הנמכר לישראל לרבי אינו נגאל בקרובים, דכתיב בנמכר לעכו"ם 'ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת היובל, אבל מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש, ואיבעיא לרבנן החולקים על רבי אם נגאל בקרובים אם ילפינן מגזירה שוה דשכיר שכיר מנמכר לעכו"ם.

'בכל וכו' גאולה תתנו' לרבות עבד עברי הנמכר לעכו"ם דחובה על הקרובים לגאלו גם לרבי יהושע הסובר דבשדה אחוזה הוה רשות, בעבד חובה שלא יטמע בין העכו"ם.

דף כ"א ע"ב

נרצע נקנה ברציעה דכתיב 'ורצע אדוניו את אזנו במרצע', וקונה את עצמו במיתת האדון ויובל דכתיב 'ועבדו לעולם' לעולמו של יובל, 'ועבדו' ולא את הבן והבת.

'ולקחת את המרצע ונתנת באזנו ובדלת' לרבי יוסי ב"ר יהודה דרש ריבוי מיעוט וריבוי בכל התורה דריבה הכל חוץ מדבר אחד, ולקחת ריבה מרצע מיעוט באזנו ובדלת חזר וריבה, ריבה הכל גם חתיכת עץ קוץ מחט מקדח עט ברזל, ומיעט רק סם, רבי דרש כלל ופרט וכלל דהפרט פירושו של הכלל מה הפרט של מתכת אף כל של מתכת.

אזנו, ליוון ברבי היינו דרוצעין באליה, לחכמים בגובה של אוזן שהרי למדנו דאין כהן נרצע דנעשה בעל מום דכתיב 'ושב אל משפחתו' - למוחזק שבמשפחתו, ואילו באליה לא נעשה בעל מום.

'המרצע' מיוחד שבמרצעין זה המרצע הגדול.

שפחה כנענית לעבד עברי כהן, לרב מותר דחידוש הוא ולא שנא כהנים ולא שנא ישראל, לשמואל אסור דריבה התורה בכהנים מצות יתירות.

כהן ביפת תואר, ללישנא קמא בביאה ראשונה לכו"ע מותר משום דהתירה התורה משום יצר הרע ולא שנא ישראל לא

שנא כהן, בביאה שניה לרב מותר הואיל דהותרה הותרה, לשמואל אסור דגירות אסורה משום זונה, ללישנא בתרא בביאה שניה לכו"ע אסורה משום גירות, בביאה ראשונה לרב מותר דלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, לשמואל אסור דכל דיכול לקיימה אח"כ הותרה התורה בתחלה וכל שאינו בכלל 'והבאתה אל תוך ביתך' אינו בכלל 'וראית בשביה'.

שבת קודש פרשת שמיני - כ"ג אדר ב' תשע"ו

דף כ"ב ע"א

'וראית בשביה' שנתן בה עיניו בשעת שביה ולא שלקחה למוכרה או לשפחה ואח"כ נתן עיניו בה, 'אשת' אפילו אשת איש, 'יפת תואר' משום יצר הרע שאם לא יתירנה יעבור על איסור, 'וחשקת' דתלוי בחשקו אע"פ שאינה נאה, 'בה' ולא בחברתה שלא יקח שתיים, 'ולקחת' קידושין תופסין בה אע"פ שאינה מתגיירת מדעתה, 'לאשה' שלא יקח אחת לו ואחת לאביו או לבנו, 'והבאתה' שלא יבא עליה במלחמה.

'ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי' דאינו נרצע אלא אם אמר שתי אמירות א' בתחילת פרוטה אחרונה כשיש עליו עדיין שיעור שוה פרוטה לפי החשבון דגרעון כסף דבעינן 'יאמר העבד' שיאמר כשהוא עדיין עבד, ואחר שהוא נשוי לשפחה ויש לו בנים ממנה דכתיב 'אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני', ופעם ב' בסוף פרוטה אחרונה סמוך ליציאה דכתיב 'לא אצא'.

אינו נרצע אלא אם לרבו אשה ובנים דכתיב 'כי אהבך ואת ביתך', ואלא אם יש לו שפחה נשואה לו ובנים שנאמר 'אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני, ואלא אם רבו אוהבו דכתיב 'כי טוב לו עמך', ואלא אם הוא אוהב את רבו דכתיב 'כי אהבך', ואלא אם שניהם בריאים שנאמר 'כי טוב לו עמך' פרט לחולה, ואיבעיא אם שניהם חולים.

'כי טוב לו עמך' עמך במאכל ומשתה ושינה, דאוכל פת קיבר ושותה יין וישן על גבי מוכים כרבו, דכל הקונה עבד כקונה אדון לעצמו.

רבו חייב במזונות אשתו ובניו, שנאמר 'אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו' אע"פ שיכולה לפרנס עצמה במעשה ידיה, 'ויצא מעמך הוא ובניו' אע"פ שדרכנן לחזור על הפתחים.

דף כ"ב ע"ב

'ולקחת את המרצע ונתת באזנו ובדלת' דנותן האוזן על הדלת ודוקר והולך באזן עד שתגיע לדלת.

'והגישו אל הדלת או אל המזוזה' דבעינן דלת מעומד ולא עקורה כמזוזה שהיא מעומד.

'באזנו ובדלת' אמר הקב"ה און ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי 'כי לי בני ישראל עבדים' עבדי הם ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע, דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים בשעה שפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והוצאתים מעבדות לחירות והלך זה וקנה

סיכומי התוספות

ה. דאיכא איסור ד'ודבק באשתו' ולא באשת חבירו.

ט. ואפילו אחת לאביו לא.

י. לר"ת ביאה ראשונה מותר, ופלוגתא הוא בירושלמי.

אדון לעצמו ירצע בפניהם.

עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה דכתיב 'והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה' כשדה אחוזה דנקנה בכסף שטר וחזקה, חזקה היינו דהתיר לו מנעלו או הולך כליו אחריו לבית המרחץ הרחיצו סכו גרדו הלבישו הנעילו, אך אינו חוזר ביובל כשדה אחוזה דכתיב 'לעולם בהם תעבדו'.

עבד כנעני נקנה בחליפין ומשיכה אם תקפו ובא אצלו, אבל קראו והוא בא מהני רק בבהמה משום דהולכת על דעת הקורא, אבל בעבד לא מהני דבא על דעת עצמו, ועבד קטן שקראו ובא מהני דאין לו דעת עצמו.

הגביהו הוא לרבו קנאו רבו בחזקה, דווקא באופן דזה נהנה וזה מצטער אבל בביאה לא, לר"ש גם אם הגביהו רבו קנאו בהגבהה.

יום ראשון פרשת תזריע - כ"ד אדר ב' תשע"ז

דף כ"ג

מר זוטרא אמר לעבדו של גר לפני מיתת אדונו שיסיר ממנו מנעליו ויוליכן לביתו כדי לקנותו בחזקה בשעת מיתת אדונו, י"א דגדול היה ולכן היה נזהר שלא יזכה העבד בעצמו בשעת מיתת אדונו, וי"א דהיה קטן וכשיטת חכמים הסוברים דגר שמת זכו העבדים בעצמם אפילו הם קטנים אם לא החזיקו בהם ישראל בשעת מיתה, ודלא כאבא שאול שקטנים לא זכו בעצמם וכל המחזק בהם זכה בהם גם אחר מיתת האדון^{יא}.

עבד כנעני קונה את עצמו בכסף ושטר.

לר"מ, כסף לא מהני על ידי עצמו דמה שקנה עבד קנה רבו, אפילו אם נתנו לו אחרים על מנת שאין לרבו רשות בו, ומהני ע"י אחרים אפילו שלא מדעת העבד, ואע"פ דסובר ר"מ דחוב הוא לעבד שיוצא מיד רבו לחירות ואין חבין לאדם אלא בפניו, לאביי הואיל שקונה אותו בעל כרחו בכסף מאדונו הראשון מהני גם להקנותו לעצמו בע"כ, לרבא קבלת הרב גורם השחרור ואין האחרים חבין לו.

שטר מהני על ידי עצמו דגיטו וידו באים כאחד, ועל ידי אחרים מהני רק מדעתו ושלא מדעתו לא מהני דאין חבין לאדם אלא בפניו, ואינו דומה לכסף דמהני ע"י אחרים בעל כרחו לאביי דוקא כסף משום דאותו כסף שמכניסו בעל כרחו מוציאו בעל כרחו אבל שטר אותו שטר שמכניסו אינו אותו שטר שמוציאו דשטר שחרור כתב לשון שחרור ושטר קנין כתב לשון קנין, לרבא דוקא כסף משום דקבלת רבו גרמא לו ואין האחרים חבין לו אבל שטר שחרור קבלת אחרים גורמת השחרור ואינם יכולים לחוב אותו שלא בפניו.

לחכמים, בכסף על ידי עצמו ובלבד שיהא הכסף משל אחרים, לרב ששת דנתנו לו אחרים על מנת שאין לרבו רשות בו, לר' אלעזר בכה"ג לא קנה העבד ומהני רק דהקנה לו אחרים על מנת שתתנהו לרבו בפדיונ^{יב}, ומהני גם ע"י אחרים גם שלא מדעתו דסברי דזכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וזכין לאדם שלא בפניו.

שטר מהני גם ע"י אחרים וגם ע"י עצמו דגיטו וידו באים כאחד.

לרבי שמעון בן אלעזר, בכסף רק ע"י אחרים וכשיטת ר"מ, ובשטר רק ע"י אחרים ולא אמרינן דגיטו וידו באים כאחד דגמרינן שטר שחרור מגט דבעינן שיצא לרשות שאינו שלו.

לרבי שמעון בן אלעזר דעבד יוצא לחירות בשטר ע"י אחרים דמקבלים בשליחותו דילפינן שטר שחרור מגט אשה דעושה שליח לקבל גיטה אע"פ שאינו מקבל בעצמו כיון שהוא בתורה קבלה לעבד של אחרים.

כהנים הם שלוחי דרחמנא להקריב קרבנות ולא שלוחי דידן, כיון שאין ישראלים יכולים להקריב קרבנות ומה דאינו יכול לעשות בעצמו אינו יכול לעשות שליח, ולכן יכול כהן להקריב קרבן למי שמודר הנאה ממנו דאינו עושה שליחות בשבילו.

יום שני פרשת תזריע - כ"ה אדר ב' תשע"ז

דף כ"ד ע"א

אשה בפדיון מעשר שני, אם המעשר הוא מפירות שדה בעלה ופודה במעות בעלה הרי היא שליח בעלה וצריכה להוסיף חומש כדין בעלים הפודה מעשרותיו, במעשר שלו ומעות מנכסי מלוג שלה אינה צריכה להוסיף חומש דכתיב 'אם גאל יגאל איש ממעשרו' ולא אשה, ואם המעות הם משל אחרים ונתנו לה על מנת שתפדי בו את המעשר לר"מ קנה בעלה וצריכה להוסיף חומש, לחכמים לא קנה בעלה ואינה צריכה חומש, ירשה מעשר שני לר"מ ממון הקדש הוא ולא קנה בעלה ואפילו פדאה בממון בעלה אינה צריכה חומש, לרבנן ממון הדיוט הוא וצריכה חומש.

דף כ"ד ע"ב

עבד כנעני יוצא בשן ועין כמו שכתוב בפסוק, וילפינן במה מצינו דמה שן ועין דהם מומין שבגלוי ואינן חוזרין כך יוצא בכ"ד ראשי אברים שהם מומין שבגלוי ואינן חוזרין.

תלש זקנו של עבדו הכנעני ודילדל בו עצם, עבד יוצא בו לחירות אע"פ דאין בהם ביטול מלאכה דכתיב 'וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו' דריבוי ומיעוט וריבוי הוא וריבה הכל ומיעט הכהו על ידו ויבשה וסופה לחזור.

היוצא בראשי אברים נחלקו התנאים אם צריך שטר שחרור להתירו בבת חורין כיון דכתיב 'לחפשי ישלחנו' אם ילפינן שילוח שילוח מגט אשה, דאין חיפושו אלא בשילוח דגט, או לא דא"כ היה צריך לכתוב ישלחנו חפשי דאז היינו מפרשים דאין חיפושו אלא בשילוח, להמכריעין לפני חכמים שן ועין אין צריך שטר כיון דשחרורו כתוב בפירוש ושאר ראשי אברים צריך שטר.

הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות, הכה בכותל והבעיתו בקול ואינו רואה או נתחרש אין עבד יוצא לחירות דהעבד הפחיד את עצמו שנתן לבו אל פחד קול הבא פתאום.

הכהו על עינו וכהתה, על שינו ונדדה, אם אין יכול להשתמש

סיכומי התוספות

יא. לר"ת הלכה כאבא שאול ומה שהחזיק בו לפני מיתה שלא יקדמונו אחר, ועוד דאם היה גדול לא היה מהני דקדם הוא לזכות בעצמו אבל קטן דאין לו יד כל הקודם וזכה.

יב. לר"ת הלכה כרב ששת, ומודה ר"מ בע"מ שתצא בו לחירות, לר"י אין ראייה דהלכה כרב ששת אלא כר' אלעזר ולר"מ לא מהני גם בע"מ שתצא לחירות, מתנה לאשה גוף שלה ובעל אוכל פירות.

בהן עכשיו יוצא בהן לחירות אע"ג דלא סמאה עינו והפיל שינו לגמרי, היה עינו כהויה וסמאה לגמרי שינו נדודה והפילה לגמרי יוצא בהן לחירות אע"ג דמתחלה היה עינו כהויה ושינו נדודה.

היה רבו רופא ואמר לו לכחול לו עינו וסמאה, לחתור לו שינו והפילה לת"ק יצא לחירות, לרשב"ג לא יצא לחירות דכתיב 'ושחתה' עד שיתכוין לשחתה, ולרבנן ושחתה למעט דאם הושיט ידו למעי שפחתו להוציא עוברת וסימא עובר שבמעיה כיון דלא נתכוין לעין כלל.

הייתה עינו סמויה וחטטה יוצא לחירות דהחסירו אבר. הייתה לו אצבע יתירה וחתכה האדון אם הייתה בשורת שאר האצבעות עבד יוצא בהן לחירות.

יום שלישי פרשת תזריע - כ"ו אדר ב' תשע"ו

דף כ"ה ע"א

כ"ד ראשי אברים שבאדם כולם אין מטמאין משום נגע 'מחיה' דכתיב בנגע המחיה 'לכל מראה עיני הכהן' שתהא כולה נראית כאחת, - ראשי אצבעות ידים ורגלים ראשי אזנים ראש החוטם ראש הגויה ראשי דדים שבאשה לרבי יהודה אף באיש.

עבד כנעני יוצא לחירות בכ"ד ראשי אברים שאינם מטמאים משום מחיה משום דמום שבגלוי הוא ואינו חוזר, ואף הלשון מום שבגלוי הוא דרואים אותו בשעה שמדבר, לרבי אף סירוס בצים דניכרים מבחוץ, לכן עזאי מום שבסתר הוא משום דטמונים בכיס.

לשון שנגע בטומאה נטמא האדם דכתיב 'כל אשר יגע בו הזב' היינו בדבר הגלוי כידי וואף לשון בר נגיעה הוא כידי, אבל מגע בית הסתרים אינו מטמא.

לשון אין צריך טבילה דכתיב 'ורחץ בשרו במים' דרק מה שגלוי באדם כבשרו צריך טבילה, ואע"פ דעצם בין השיניים חוצץ בטבילה היינו משום דבעינן שיהא מקום הראוי לביאת מים, וכדמצינו במנחות שיהיו ראוי לטבילה יפה שלא יביא מנחה של ס"א סאה בכלי אחד אע"פ שהמנחה כשרה גם אם לא בללו משום דבעינן שיהא ראוי לטבילה.

נתזה הזאת מי פרה על פיו, אם נגע על שפתיו הוה הזאה דמקום גלוי הוא אע"פ שפעמים הם טמונות, על לשונו לרבי הוה הזאה כדמצינו לענין טומאה דהוה גלוי, לחכמים לא הוה הזאה כדמצינו לענין טבילה דלא הוה גלוי.

מום שפוסל בקרבן דווקא אם הוא בגלוי, לרבי גם רוב המדבר של הלשון.

מום שפוסל בקרבן דווקא אם הוא בגלוי, ומה דכתיב 'מעוך כתות נתוק וכרות' לרבי יהודה פסול גם בבצים דגלוי הוא, לרבי אליעזר בן יעקב פסולים רק בגיד אבל בבצים טמון הוא, לרבי יוסי מעוך וכתות פסולים אף בבצים דניכר נתוק וכרות רק בגיד.

דף כ"ה ע"ב

קנין בהמה גסה לר"מ ורבי אליעזר במסירה, לחכמים במשיכה וכן פסק רב, לר"ש בהגבהה ופיל נקנה בהגבהה על ידי שמוליכה על חבילי זמורות גבוה ג', או בחליפין, או בחצר דשוכר מקומו או בכליו של לוקח למ"ד כליו של לוקח ברשות מוכר מהני, ולמ"ד דלא מהני מהני בסימטא^{יג}.

בהמה דקה לר"מ ורבי אלעזר ור"ש נקנה בהגבהה, לחכמים במשיכה.

יום רביעי פרשת תזריע - כ"ז אדר ב' תשע"ו

דף כ"ו ע"א

קרקע נקנה בכסף בלי שטר במקום שאין כותבין את השטר, ובמקום שכותבין שטר לא סמך הלוקח דעתו עד שכותבין השטר, אלא אם פירש שאם ארצה אקנה בכסף או בשטר, שטר קונה בלי כסף במתנה או כשמוכר שדהו מפני רעתה, אבל בלאו הכי אין מכר קונה בשטר דלא גמר מוכר ומקנה עד שיקבל הדמים.

קרקע נקנה בחזקה דחפר בו קצת, דיש אמצרי, נעל, גדר ופרץ כל שהוא.

מטלטלין אין נקנין אלא במשיכה, דכתיב 'או קנה מיד עמיתך', דנקנה מיד ליד, ולרבי יוחנן דבר תורה מעות קונות כדמצינו בהקדש דכתיב 'ונתן הכסף וקם לו', ועקרו רבנן קנין מעות גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה, ותקנו דקונה במשיכה.

מכר לו מטלטלין עם קרקע כיון שקנה הקרקע בכסף שטר וחזקה נקנים המטלטלין עמה.

איבעיא במטלטלין הנקנים אגב קרקע אם בעינן שיהיו המטלטלין צבורים בתוך הקרקע (ומסקנת הסוגיא בדף כ"ז).

דף כ"ו ע"ב

קרקע כל שהוא חייבת בפאה, ביכורים, לכתוב עליה פרוסבול דתקנו פרוסבול רק כשיש שעבוד קרקע דמלוה מצויה היא^{יד}, ולקנות עמה מטלטלין.

מי שהיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה והמקבל לא היה שם ולא היה אפשר להקנותם לו במשיכה או בחליפין וגם לא האמין באנשי המקום שהם ימשכו המטלטלין בשביל המקבל מתנה, וכן לא רצה בהנאתם להקנותם בקנין סודר ליתן לו כליו אין לו תקנה עד שיקנה להם אגב קרקע, ובשכיב מרע למ"ד דדבריו ככתובין ומסורין דמי אין צריך קנין כלל.

יום חמישי פרשת תזריע - כ"ח אדר ב' תשע"ו

דף כ"ז ע"א

רבן גמליאל היה בספינה ושכח לתרום^{טו}, ואמר עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע הלוי למעשר ראשון ומקומו מושכר לו ונתן לו רבי יהושע פרוטה וקנה המטלטלין אגב קרקע, עישור אחר נתן לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה במעשר עני לעניים ומקומו מושכר לו, והא

סיכומי התוספות

יג. מסירה לרש"י היינו המוכר מוסר האפסר ליד הקונה, לתוס' דאומר לו לך חזק וקני, לרש"י לר"מ נקנה במסירה ולא במשיכה לתוס' מסירה וק"ו במשיכה, לרשב"ם מסירה קונה בר"ה ולא בסימטא כיון דאפשר לקנות שם במשיכה, לר"ת בסימטא גם מסירה מהני.

יד. ולר"ת משום דראוי לגבות חובו ממנו.

טו. לר"ת הפירות היו מתוקנים אלא היה צריך להוציאן מביתו שהיה שנת הביעור לר"ת הפירות היו מתוקנים אלא היה צריך להוציאן מביתו שהיה שנת הביעור.

דהשכיר להם המקום אם אגב אין צריך צבורים היינו כדי שלא להטריחם להוציאן משם¹⁰.

זכו בשדה לפלוני וכתבו לו את השטר וזכו בשדה חוזר בשטר ולא בשדה, על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר אף בשדה, מוכר שכתב שטר על השדה קודם שקנה הלוקח במעות או בחזקה כיון שהחזיק בשדה קנה השטר בכל מקום שהוא מדין קנין מטלטלין אגב קרקע, ואין השטר צריך להיות צבור בתוך הקרקע, ומזה הוכיח הש"ס דבקנין אגב אין צריך ציבורים.

אגב צריך לומר קני קרקע וקני מטלטלין אגבה.

מכר לו שדה יכול להקנות מטלטלין אגבה במתנה.

איבעיא, מכר קרקע לאחד האם יכול להקנות אגבה מטלטלין לאחר, ואין להוכיח מהא דרבן גמליאל השכיר קרקעו לר"ע כדי שיזכה אגבן מעשר לעניים דיש לומר דהשכירן להעניים הזוכים במעשר או דשאני ר"ע שהיה גבאי של העניים וידו כידם.

דף כ"ז ע"ב

יפה כח הכסף משטר שפודין בו הקדש ומעשר שני, יפה כח שטר מכסף שמוציא בת ישראל, יפה כח שניהם מחזקה שקונים בעבד עברי, יפה כח חזקה משניהם שמכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם אם נתן דמי כולם¹¹, ואפילו אם נאמר דמסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר לו קני דלא קנה כולם משום דגופים מחולקים הם אבל עשר שדות כולם מחוברות¹².

מטלטלין נקנין אגב קרקע רק אם נתן דמי כל המטלטלין וכדמצינו במכר עשר שדות בעשר מדינות דלא קנה כולם אלא אם נתן דמי כולם.

'ואמרה האשה אמן אמן' דהיינו אמן על האלה אמן על השבועה, מאיש זה ומאיש אחר, שלא סטיתי ארוסה ונשואה ושמורת יבם וכנוסה.

גלגול שבועה מן התורה, דהא דמשביע סוטה שלא סטיתי ארוסה על כרחך היינו דקני לה כשהיא ארוסה ומשקה לה כשהיא נשואה שהרי ארוסה אינה שותות דכתיב 'תחת אישך', ואי אפשר להשקותה אחר נשואיה על קנינוי וסתירה שבשעת אירוסין דכתיב 'ונקה האיש מעון' על כרחך היינו על ידי גלגול.

יום שישי פרשת תזריע - כ"ט אדר ב' תשע"ו

דף כ"ח ע"א

גלגול שבועה בממון ילפינן ק"ו מאיסור, דמה סוטה דצריך שני עדים שראוה שנסתרה ומגלגלין ממון דמהני עד אחד להשביעו ק"ו דמגלגלין.

מגלגלין אפילו על טענת ספק דמצינו דמגלגלין בסוטה בעזרה ומצינו דמגלגלין בחוץ לעזרה מה בפנים מגלגלין

סיכומי התוספות

10. י"מ דתרומה אינה חייבת בביעור, לתוס' חייב לכה"פ מדרבנן, מעשר שני וביכורים שאינו יכול להביאם לירושלים חייב לבערם מן העולם בשעת הביעור.

11. ולא קנה בכסף שהיה המוכר חייב לו דא"א לקנות במלוה, ובמתנה קנה כולם הגם שלא נתן כסף.

12. ואם קונה עשר בהמות באפסר אחד היינו דווקא אם נתן דמי כולם.

13. ב"ד מנדין אותו, וכן הא דהשומע אזכרה מפי חבירו דב"ד מנדין אותו.

14. ולא תקנו דמשיכה קונה עם המעות דאם משך החטים ונשרפו יאמר הלוקח נשרפו חטיבך בעליה, ואחר התקנה אין חשש שהמוכר יאמר נשרפו מעותיך בעליה כיון שהוא שומר חנם ומעות אין להם שמירה אלא בקרקע ולא שייך שם שריפה.

15. אבל מטעם אמירה לגבוה אינו חייב מאתיים דטעות הוא דסבר שלא ישתנה השער, ואם אין שומתו ידוע גומר בדעתו אפילו אם תשווה יותר, וכן אם שמאו בפחות משויין מתכוון ליותר להקדש.

16. ויתומים שנתנו דמים להדייטו ז"ל דיכולים לחזור אע"פ דהם קונים בכסף משום דמעיקר הדין קונים במשיכה אלא שיפו חכמים כוחם רק שלא במקום הפסד, אבל הקדש מעיקר הדין קונה בכסף.

על ספק כודאי אף בחוץ.

הקורא לחבירו עבד כנעני מנדין אותו דמזלזל בישראל לפיכך אף הם יזלזלו בו¹³, ממזר קונסין אותו במכות מרדות, רשע מותר לשנאתו ולמעט פרנסתו ולירד לאומנתו.

שבועה שלא נמכרת לי לעבד עברי אין משביעין אותו דאין זה טענת ממון לרבא דאמר גופו קנוי דהוה כקרקע, ועל ידי גלגול משביעין אותו ולא אמרינן דאם היה עבדו היה לזה קול.

מטבע אינו נעשה חליפין דאפילו נתנו הלוקח בתורת חליפין ולא בתורת דמים לא קנה, משום דדעתיה על צורת המטבע ואינה כלום דהמלכות עשוי לפוסלו.

החליפו שור בפרה או חמור בשור כיון שמשך אחד מהן נקנה חליפיו להשני, דקנין חליפין נעשה במטלטלין אף על פי שאינו כלי.

דף כ"ח ע"ב

פירות, לרב נחמן לא עבדי חליפין, לרב ששת עבדי חליפין ולשיטתו גם אם החליף בשר שור בפרה הוה חליפין.

לרבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומדרבנן אינן קונות גזירה שמא יארע שריפה ולא יטריח להציל חטיו של הלוקח, ולא גזרו אלא באופן דשכיח ולכן מכר לו שור ומשכו הלוקח ונתחייב בתשלומיו ואמר לו המוכר תן לי פרתך בדמים שאתה חייב לי קנה המוכר פרת הלוקח בדמי החוב שהלוקח חייב לו אע"פ שלא משכו כיון דלא שכיח¹⁴.

רשות גבוה קונה בכסף בין מעות הקדש קונה ובין הדיוט שקנה מהקדש במעות קונה אפילו הבהמה בסוף העולם קנה דכתיב ונתן הכסף וקם לו.

רשות הדיוט קונה מטלטלין במשיכה, וקרקע בחזקה.

אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט לכן האומר שור זה עולה בית זה הקדש אפילו בסוף העולם קנה הקדש.

משך הדיוט חפץ של הקדש מיד הגזבר במנה ולא הספיק לתת דמיו לגזבר עד שעמד במאתיים נותן מאתיים הואיל ולא תן דמיו נתייקר ברשות הקדש¹⁵.

משך הדיוט מהקדש במאתיים ולא הספיק לתת דמיו עד שעמד במנה נותן מאתיים דלא יהא כח הדיוט חמור מהקדש ואילו משך מהדיוט היה משלם מאתיים דקנאו במשיכה.

פרע הדיוט מאתיים ולא הספיק למושכו עד שאמר במנה נותן מאתיים דרשות הגבוה בכסף.

פרע הדיוט מנה ולא הספיק למושכו עד שעמד במאתיים אינו צריך לתת עוד מנה דגם בהדיוט מעות מהני דאינו יכול לחזור בו אלא אם מקבל עליו מי שפרע¹⁶.